ՔՍԱՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1539—ՇԱԲԱԹ—1 —ՅՈՒՆԻՍ—Ն. Տ.—13—ՅՈՒՆԻՍ—1874

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 8 Մէճ.
» Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 4 Մէճ.
» Գաւառաց » 5 Մէճ.
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փարա։ Յանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Ցնորէնին պիտի ուղղուի, Կ. Պոլիս, Զինիլի խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ձամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 1 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պրիւսել 9 յունիս.

Երեսփոխանական և Ծերակուտի ժողովոց մասնական վերանորոգման համար երկամեայ ընտրութիւններն այսօր կատարուեցան։ Ծերակուտի ժողովին մէջ աղատականք 2 աթոռ կը վաստակին, որով կղերական մեծամասնութիւնը 8էն 4 ի կիջնէ. երեսփոխանական ժողովին մէջ ալ աղատականք 4 աթոռ կը վաստակին, որով հոն ալ կղերական մեծամասնութիւնը 22 էն 14ի կիջնէ։

Փարիզ 10 յունիս.

Ազգային ժողովը քաղաքական և թաղաքացիական խորհրդոց ընտրութեանց վերաբերեալ նոր օրինաց մէջ՝ յանձնաժողովոյն առաջարկած ընտրողական 25 ամեայ հասակին տեղ՝ 21 ամեայ հասակն ընդունեց։

Բոլոնիա 10 յունիս.

Բոլոնիայի կաղէթ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Գաղղիոյ և Անգղիոյ կառավարութեանց մէջ փոխանակուած թղթակցութենէ մ'ետեւ՝ Անգղիոյ կառավարութիւնը խոստացեր է նշեր Ռօշֆօրն և ուրիշ փախստականները Գաղղիոյ կառավարութեան ձեռքը յանձնել*, եթէ Անգղիա եկնեն։

Վիէննա 11 յունիս.

Պօրսան խիստ տաք է. գլխաւոր արժէքները կը բարձրանան, 'ի բաց առեալ Օսմանեանները։

Հնձոց վիճակին վրայ հեղհեղեալ լաւագոյն լուրեր կուգան, և այս պատճառաւ երկաթուղեաց բաժինները կըփնտռուին ու կըբարձրանան։

Փարիզ 11 յունիս.

Ազգային ժողովոյ մէջ Պ. Կամ պէթթայի ըրած թշնամանքէն 'ի վեր մեծ յուզմունք կայ Պոնապարթեանց մէջ**։ Պ. Տըքազ հրաժարական տալու սպառնալիք ըրեր է, որովհետև ներկայ նախարարութիւնը չափազանց ակնածութեամբ կը վարուի Պոնապարթեանց հետ։

Զրոյց կայ թէ Պ. Ռօշֆօր Զուիցերիա պիտի երթայ։

Հռոմ 11 յունիս.

Կը հաւատան թէ Պիսմարք իշխանը խորհուրդ տուեր է մեր կառավարութեան որ Եկմոական վիճակը բարւոքելու համար ջրոյց թիւը պակսեցնէ։

Լոնտրա 11 յունիս.

Պ. Տը Լէսէբս՝ Թայմզ լրագրին ուղղած նամակաւ մը կը յայտնէ թէ ինքը ջրանցքը փակելու սպառնալիք ըրած չէ, այլ միայն իր պայմանագրին բռնաբարուելուն դէմ կենալու յայտարարութիւն ըրած է։ Կաւելցնէ թէ ոչ ընկերութիւնն և ոչ ալ խտիվը երեսփոխան ունեցած չեն նաւաչափի յանձնաժողովին մէջ, և յանձնաժողովն ալ երբէք մտքէն անցուցած չէր իր առաջարկութիւնը բուռը ահարկութեան և զէնքով դրաւման դարձնել։ Անգղիոյ դիւանագիտութիւնը միայն դործածեց այս դէրը՝ Դրան պատասխանատուութեան ներքև. վերջապէս ընկերութիւնն երբէք դիտաւորութիւն ունեցած չէ տեղական իշխանութիւնէն անկախ պահպան զինուորներ դնել ջրանցքին եզերքը, ինչպէս որ ոմանք համբաւեցին։ Պ. Տը Լէսէբս այսպէս կեղրակացնէ իր նամակը. «Երբոր այս սըխալներն ուղղուին, կրնանք համաձայնիլ։»

Հէնտայէ (Սպանիա) 11 յունիս.

Պասք դաւառէն բաղմութիւ հըրոսախումբեր Տոն Քարլոսի դէմ ոտք ելան, կեցցէ Ֆուէրոս Լ. Բալա դոչելով։ Տոն Քարլոս զանոնք հրայանի բռնել հրամայեց։

Փարիզ 11 յունիս.

Պօրսայէն ետև Օսմ. Քոնսոլիտէն մինչև 45, 25ի իջաւ, յետոյ 45, 50ի ելաւ. բայց վերջը ժամը 11ին 45 ի իջաւ Պուլվառին վրայ։

Լոնտրա 12 յունիս.

Օսմ. Քոնս.		45
փոխ	1865	52
»	1869	—
»	1871	61 3 4
»	1872	77 1/4
Անգլ. Քոնս.		92 11/16
»	1872	80
Փոխ.	1873	—
Թրամուայ	Օսմ. լիր	5 46

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
31 ՄԱՅԻՍ

Անգլ. տիրա	զուրուշ	110.20
Նապոլ. ոսկի	»	87 32
Իսպանիայ Ռուա	»	89 20
Գ. դրամից	»	51. 20
Հինգ ֆրանգ	»	—
Հինգնոց	»	105 10
Պղինձ	»	124 20

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ամենայն Հայոց վեհ. Կաթողիկոսին կոչմանէ երէկ իրիկուն հետեւեալ շնորհաւորութեան հեռագիրն եկաւ առ Ս. Պատրիարք Հայրն։

Էջմիածին 12 յունիս (ըստ Լատ.) 1874

Նորին Սրբազնութիւն Ներսէս Արք. Եպիսկոպոս Պատրիարք Հայոց 'ի Կ. Պոլիս.

Ձեր համաձայնութեամբ ընտրութիւնն 'ի Պատրիարքութիւն՝ կը ներշընչէ յիս ազգային վրդովմանց մօտալուտ խաղաղութիւն։

Կաղաչեմ զԱստուած 'ի բոլոր սրտէ որ պահպանէ զձեզ ընդ հովանեաւ իւրով։

Կաթողիկոս և Ծայրագոյն Պատրիարք Հայոց
ԳԷՈՐԳ.

Այսօր Յունաց Ս. Պատրիարքին կոչմանէ մեր Ս. Պատրիարքը շնորհաւորելու եկան Յունաց Պատրիարքական փոխանորդ Գալինիկոս Արհիմանտրիտը, Սէրէզի Մետրապոլիտ Դեր. Նէօֆիթօս, Պէլկրատի Մետրապոլիտ Դեր. Անթիմոս, երկու սարկաւագով և երկու եասաքճիներով, Տիմիթրիոս էֆէնտի Զօլաքեան ևս հետերնին ըլլալով թարգմանութիւն կընէր եղած խօսակցութեանց՝ որ խիստ սիրալիր և համակրական էր։

Այցելուք՝ Ս. Պատրիարքին քովէն մեկնելէ ետեւ՝ մեր Պատրիարքական փոխանորդին հետ ալ տեսութիւն ըրին, և Մայր եկեղեցին երթալով երկրպագութիւն ընելէ վերջը մեկնեցան։

Այս այցելութիւնը պէտք է կանոն բռնուի այսուհետև նմանօրինակ պարագայից մէջ, այսինքն երբոր Յունաց ազգը Պատրիարքական փոխանորդէն երկու եպիսկոպոսով շնորհաւորութեան երթայ նորընտիր Պատրիարքին։

Ուրիշ կերպ ընելը, այսինքն մեր Պատրիարքին անձամբ շնորհաւորութեան երթալը՝ մեծ նուաստութիւն մ'է, զոր Հայոց ազգը չկրնար երբէք ընդունիլ։

Ս. Էջմիածնէն անցեալ շաբթուդիրեր եկան 'ի Պատրիարքարան, ո-

---

* Այս լուրն անհաւատալի կը թըւի մեզ։

** Պ. Կամպէթթա «թշնամական» կոչեր է զանոնք։

րովք Վ.Հ. Կաթողիկոսը Ս. Էջմիածնայ մէջ կառուցած եկեղեցական ճեմարանին աւարտումը ծանուցանելով՝ կիմացնէ թէ յառաջիկայ Սեպտեմբերի սկիզբը պիտի բացուի, և թէ՝ ինչպէս Ռուսաստանի՝ նոյնպէս եւ Թուրքիոյ վիճակայ առաջնորդներուն կոնդակներ ուղղած է հանդերձ հրահանգաւ, որպէս զի եկեղեցականութեան յարմարութիւն ունեցող ուշիմ տղայք յուղարկեն հոն։

Ուսմանց շրջանը հինգ տարի ըլլալով, առաջին շրջանին համար Թուրքիոյ դաւառներէն 17, և մայրաքաղաքէս ալ 2 տղայք խնդրած է։

Ուսմանց ծրագիրը բաւական ընդարձակ է և ճոխ, և եթէ ճշդիւ դործադրի, արդարև ընտիր եկեղեցականներ կրնայ ընծայել ազգին։

Այսպիսի ամենակարևոր և օգտաւէտ ձեռնարկութեան մը յաջողութիւն և մանաւանդ յարատևութիւն կը մաղթենք։

Նշանակութեան արժանի է որ Վ.Հ. Հայրապետը Ռուսիոյ Հայ վարժարանաց խնդրոյն վրայ բնաւ տեղեկութիւն տուած չէ Կեդրոնական վարչութեան։

Կը լսենք թէ այսօր Պարսից դեսպանը շնորհաւորութեան պիտի երթայ Ս. Պատրիարքին։

Վանօրէից խորհուրդն անցեալ շաբաթ աւուր Մասիսի մէջ Սրուանձտեանց Արժ. Գարեգին վարդապետի նամակին հրատարակուելուն և մեր ըրած իրաւացի դիտողութեան վրայ ժամդհելով, դանդաղի նամակ մ' ուղղած է մեզ, անհերթեթ սճով, առանց բնաւ ցրելու հրատարակեալ նամակին յառաջ բերած օրինական փաստերն՝ որք զինքը ծանր պատասխանատուութեան ներքև կը ձգեն հասարակաց դատաստանին առջև։

Ցիշեալ խորհուրդը նմանօրինակ սճով փախուստի նամակ մ'ալ Արժ. Գարեգին վարդապետին դրած ըլլալով, նա ալ՝ ըստ իւր խոստմանն՝ հասարակաց կարծեաց առենին ներկայացնելու համար մեզ ղրկած է 'ի հրատարակութիւն՝ հանդերձ պէտք եղած խորհրդածութեամբք։ բայց ներկայ թերթիս մէջ տեղ չունենալնուս պատճառաւ՝ հրատարակութիւնը յառաջիկայ երեքշաբթի աւուր կը թողունք՝ մեր դիտողութիւններն ալ աւելցնելու խոստմամբ։

ՓՆՋԻԿ

Աղեքսէն պապոռնիեան յեպէն ֆամանակաց 'է Ռոսսապան։ (*)

Ե.

Սարգիս վարդապետան սովորութիւն չունէր ժողովրդեան մէջ նստած ժամանակն՝ կա՛մ ուտել խմելոյ վերայ խօսիլ, կա՛մ իւրեանց վանական կենաց գովասանութիւններ տալ, կա՛մ իւրեան շրջագայութեան միջոցին տեսած քաղաքաց մէջ վայր ի վերոյ անցքերն պատմել։ և եթէ հարկ լինէր ժողովրդեան հարցմանց և մանաւանդ մանկանց հետաքրքրութեան պատասխան տալ, հանդարտութեամբ այն կողմանց լերանց, դետոց, դաշտաց, լճից, ըրոց, քաղաքի բնակչաց տուր և առի, բարուց և վարուց վերայ կը դարձուցանէր բանն, որով նորա իւրաքանչիւր խօսակցութիւնն աշխարհագրութեան դեղեցիկ դասեր կըլլային, զորս բազում անգամ հարցաքննութեան նման կամէր փորձել և իմանալ, թէ արդեօք մանկունք մուացե՞լ էին, թէ դիտեն։ Բնաւ չէր պատմել թէ վանքէն ի՞նչ պաշտօնեա է։ Ելեր միայն՝ եթէ իւրեանց միաբանից կամ այլ վարդապետաց մէջէն մին ըսելոյ արժանի խրատական շինութեան բան մի ունէր ասած, յարմար դիպուածով այն կը յիշէր։ և ոչ ոք իմացաւ թէ նոցա վանից միաբան եղբարք հրեշտա՞կք էին, դե՞ւք էին, թէ մեզ նման մահկանացու մարդիկ։

Այլ նորա խօսքերն երկու աղբիւր միայն ունէին, մին Աստուածաշունչ Սուրբ գիրն էին և Նոր կտակարանաց, ուստի իւր ժողովրդեան մէջ կրօնադիտութիւն և աստուածասիրութիւն կը սերմանէր։ և միւսն՝ Պատմութիւն Հայոց, որովհետև Մովսէսի Խորենացւոյ, Եղիշէի, Ղազարայ Փարպեցւոյ և Յովհաննու կաթողիկոսի աշխատասիրութիւնքն անգիր դիտէր, ուստի իւր փոքրիկ հօտին սրտերի և հոգւոց մէջ աղդասիրութեան և հայրենասիրութեան կայծն կարծարձէր։ Այնքան լացայայտ կը պատմէր Հայոց անմիաբանութեան վնասներն և իրերաց օգնականութեան ձեռն չկարկառելոյ կորստական հետևանքն, մինչև այն կիսաթափար 'ի սուերս ազիտութեան շրջող Հայերն իրենք սկսան մտիկարերել թէ՝ եթէ Բագրատունեաց Հայոց թագաւորութիւնն, որ իւր միութեան ժամանակն՝ այնքան հզօր էր, որ Անի քաղաքին մէջ միշտ պատրաստական ութսուն հազար սպառազէն վառեալ զօրք ունէր, պատառ պատառ լինելով, մի մասն Վասպուրականի առանձին թագաւորութիւն կազմելով, միւս մասն Կարսոյ թագաւորութիւն, երրորդ մասն Կապանոյ թագաւորութիւն, կործանվեցաւ, ո՞րքան աւելի դիւրաւ պիտի կործանի Հայոց անօգնական՝ պատառ պատառ եղեալ Հայրապետութիւնն, որ՝ փոխանակ միոյ Լուսաւորչի փոխանորդ մի դլուխ ունենալոյ, ահա՛ հինդ Հայրապետութիւն կայ։ Էջմիածնի և Գանձասարայ կաթողիկոսութիւնք՝ Պարսից արքունական՝ առիւծու ճանկերի ներքոյ։ և Սսոյ Աղթամարայ և Երուսաղէմի կաթողիկոսունք՝ Տաճկաց փաշայից և Քրդաց եւ Արաբացւոց բռնութեան տակն ճնշված։ և կասէին՝ դուցէ ազդի համար շատ լաւ կը լինէր, եթէ հոգևորականք՝ իւրեանց սերմանած երկպառակութեան փուշերն իւրեանց մատամբք քաղելով, օր ըստ օրէ դիւրացուցանէին ազդի միութիւնն։ դուցէ թէ ազդն եթէ մի Հայրապետութիւն ունենայ, մի գլուխ հոգևորական դասու ունենայ, դուցէ՝ կասեմ՝ այս բազմադլուխի հրեշ վերանալով, մեր ազդի մէջ մշտնի միութեան և միաբանութեան դաղափար։ Սարգիս վարդապետան՝ թէպէտ կը բացատրէր ժողովրդեան՝ թէ ի՞նչ սոսկալի և արտասուելի չարժութիւններով՝ մի Աթոռէն հինդ Աթոռներ ձևացան, և թէ Հայոց ցրուած վիճակն՝ ո՞րչափ կարօտ էր և է այն Հայրապետական աթոռների ըստ պատաւորութեան և պաշտպանութեան, բայց և ընդ նմին՝ երբ Գանձասարայ աթոռէն կոնդակներ կուգային, յորս ոմանք 'ի կաթողիկոսաց՝ Սիւնեաց Տան առաջնորդութիւնն Գրիգորիսի Աղուանից կաթողիկոսի յաջորդութիւն կոչելով կը շատանային, և ոմանք՝ խիստպէս Լուսաւորչի Աթոռ կոչելով և Էջմիածնի հեղինակութիւնն կատարելով կ'բռնաբարէին, նա թէպէտ այն կոնդակներն կ'ընթեռնոյր հրապարակաւ 'ի լուր ժողովրդեան, կը պատմէր թէ Գանձասարայ աթոռն՝ թէպէտ կարօտութիւն չունի՝ բայց արդիւնք կը պահանջէ, այլ համանդամայն իւր պերճախօսութեան ամենայն զօրութեամբ կասէր և կը համոզէր թէ՝ թէպէտ եւ Հայոց անխնամ ազդն, անայցել եկեղեցին, անօգնական կրօնն, ունենայ ո՛չ թէ հինդ, այլ և եօթն կամ տասն հայրապետք և հայրապետութիւնք, ազդի և կրօնի ապաստանարանն և ապաւինի տեղին պիտի լինի միայն Սուրբ Էջմիածինն, որոյ համար է ասել Քրիստոս՝ թէ դըրունք դժոխոց մի՛ յաղթահարեսցեն զնա, և թէ նա է այն կինն՝ որ Յոհաննէս տեսել էր ի յայտնութեան, որ ուղղափառ հաւատոյ արեդակն արկեալ է զիւրև, բայց դիտութեան լուսինն ընտ ոտիք պահէ։ Նորա ծնունդ. ազդն Հայոց՝ յաստիճանակեալ առ Աստուած և առ Աթոռ Նորա՝ ցրուեալ է ընդ ամենայն աշխարհ, և եօթնադլուխ դազանն ազիտութեան և անմիաբանութեան հալածէ զնա։ Դուք այդ արդիւնքն առ ժամանակ զահեցէք՝ մի՛ վատնէք, որ երբ ճշմարիտ ժառանգն դայ, երբ Էջմիածնէն նուիրակ դայ, որովհետև միայն Նորան է՝ պարտական, նա է ձեր մայրն, նա է ձեր ծնողն, նորա ստինքն կը դիէք, Նորա կաթամբ կը սնանիք, և նա է կարօտ ձեր օգնութեան։ Նորան պիտի օգնէք՝ որ ստից վերայ կանգնի, որ նա ևս զձեզ կանգնեսցէ, զձեզ միոյ հովուի մի հօտ առնէ, եթէ չեք կամենար պարտական մնալ, նորա ձեռքն կը յանձնէք ձեր արդար վաստակոց պտուղքն։

Այլ Սուրբ Էջմիածնէն, Արարատեան Սուրբ աթոռէն ո՛չ նուիրակ կուդայր և ոչ կոնդակ. դուցէ թէ Հայրապետութիւնքն չդիտէր անդամ թէ այն Սկիւթացոց և Հոնաց երկրի խորշերումն իւր վըտարեալ զաւակունք իւրեանց համար նոր հայրենիք են գտել, ուր օր ըստ օրէ բազմանալով, երբ որ իրրև զաղաւնիս ձագախառն երամովին թռուցեալ զան առ նա, գորովագութ մայրն պիտի ուրախութեամբ հարցանէ, թէ ո՞ ծնաւ ինձ զսոսա, զսոսա ինձ ո՞ անոյշ. կամ ինչպէս ի հնումն դրել էին ի բերան առասպելեալ մոր իններեակ Մուսայից, որ երբ տեսաւ մի չքնաղ օրիորդ՝ զարմացմամբ հարցուց, թէ ո՞ ծնաւ ինձ զտասներորդ Մուսայս։

Էջմիածնէն մինչև Աստրախան դեռ ճանապարհ չէր յարդարած։ Աստրախանայ բուն բնակիչք դեռ տասն, տասն և հինդ, կամ քսան դերդաստան, օտարականք դիցուք թէ լինէին ընդ ամենն յիսուն կամ հարիւր հոդիք, ի՞նչ արդիւնք պիտի դոյացուցանէին՝ որ հեռաւոր երկրէն նուիրակ դայր. նուիրակ՝ որ Էջմիածնէն ցամաքային ճանապարհաւ պիտի բազում երթայր, բազուէն նաւ նստէր, կասպից ծովն ճղքէր և դայր յԱստրախան. յիրաւի՝ դժուարին էր և անպատուղ. իսկ առաքն վաղ է ասել՝ թէ պոչ թօրպայա ամի կէլմէզ։

Օտարական Հայերի մէջէն բազումք կային, որ Գանձասարայ վիճակի մէջ ուներին եղբարք, աղգականք և մերձաւորք, որ կամ միաբանակից էին վանաց, կամ առաջնորդ, կամ մի որ և իցէ դործոց տնօրէն, և այդ պատճառաւ Գանձասարայ աթոռոյն համախոհ, որ ստէպ համբաւներ կը տանէին այն վիճակ Սարգիս վարդապետի ուղղութեանց վրայօք։ Գանձասարայ կաթողիկոսն կը ըսէր և խելամուտ կը լինէր Սարգիս վարդապետի քարոզից հանդամանաց, ջանք կանէր, ճիդն կը թափէր նորա առջև մի այնպիսի բարեեռեակ ճանապարհ բանալ, որ ինքնին հեռանայ յԱստրախանէն, և նորա տեղն յուղարկվի մի այնպիսի մարդ, որ Աստրախանայ արդիւնքն ոչ միայն իւր ծոցերն ընու, այլ և աթոռոյն օդուտ բերէ։ Բայց ի՞նչպէս Գանձասարայ կաթողիկոսութիւնն ատոյդ չդիտէր՝ թէ կա՞յ արդեօք աշխարհի երեսին Սարգիս վարդապետան, թէ ո՛չ, որովհետև վաճառականաց հասուցած լուրերն միշտ կը լինէին հին և անցեալ դաւուրքը. իսկ Գանձասարայ աթոռոյ միաբանութիւնն՝ ո՛վ գիտէ թէ ի՛նչ անէծք և նզովք կը տեղային կանձրևէին Սարգիս վարդապետի անմեղ գլխոյն վերայ. ի՞նչ մակդիրներ կը դնէին նորա անարատ անուան վերայ. թէպէտ միաբանութիւնն ևս չունէր հաստատուն ինչ տեղեկութիւն թէ Սարգիս վարդապետն արդարև յԱստրախա՞ն է թէ այլուր։

Այս պատճառաւ Պաշվալովցոց խնդիրքն ի մեծարանս ընդունեցին թէ՝ Գանձասարայ Հայրապետութիւնն, և թէ՝ այն միաբանութիւնն, և զայն չինեցին իւրեանց փորձաքար՝ որ նոքաւ ստոյգն իմանան։ Բայց և Սարգիս վարդապետն ևս իմացաւ Գանձասարայ աթոռոյ և աթոռայնոց այս խորհուրդներն, և զդուշացաւ նոցա լարերէն։ Եթէ այս խորհրդոյ մէջ նըշմարէր Սարգիս վարդապետան՝ ազգի կամ կրօնի գէթ դուշնաքեայ օգուտ, ևս պատրաստ էր իւր անձն զոհել, և չէր բնաւ յօժարիր ընդդիմանալ. իւր պաշտօնն՝ հովուութիւն էր, ու՛ր և լինէր, թէ՛ յԱստրախան և թէ Պաշվալով, նորա համար մի և նոյն էր, ամենայն տեղ պիտի հովիւ լինէր ժողովրդեան. բայց անխնամ թողուլ այն հօտն, զոր արդէն ունէր ի ձեռին, և երթալ ի խնդիր այնորիկ՝ զոր դեռ ո՛չ ճանաչէր, չհամարեցաւ հովուավայել խոհեմութիւն։ Քան զայս փոքրիկ ժողովուրդն ջերմեռանդ ժողովուրդ ո՞ւր պիտի որոնէր, որոց մէջ այսքան տարի քահանայութիւն էր արել, որոց սրտի մէջ արդէն ծգել էր զանազան բարի սերմեր, զորս հանել էր թաթարութեան ազգէն և ծանօթացրել էր Հայութեան, Քրիստոնէութեան և Լուսաւորչականութեան, մնացել էր միայն՝ որ խառնէ Էջմիածնի հօտի հետ։ Եթէ Սարգիս վարդապետն լինէր ցանկացող փառաց, քան զայն դիւրին ի՞նչ այլ ևս կայր, որ երթայր կամ Գանձասար, կամ Էջմիածին, և ստանայր եպիսկոպոսութիւն և առաջնորդ անուամբ դայր նստիլ յԱստրախան, և Աստրախանայ նորատեղծ վիճակի առաջնորդ կոչմամբ հովուել զփոքրիկ հօտն Քրիստոսի։ Բայց նա բազմամեայ փորձիւ դիտէր, և արդէն անդրօս խորհրդով համոզուած էր, որ այն փոքրիկ և նուազ հօտն չի հանդուրժէր, եթէ նոցա մէջ մտանէ եպիսկոպոսական դժուարակիր ծանրութիւն։

Գանձասարայ կուսակիցքն՝ ո՛չ հայելով յայն որ Աստրախանայ հայերն տակաւին իւրեանց Աստուածպաշտութիւնն կը կատարեն դետնափոր մառանի մէջ, սկսան յերազել թէ լաւ կը լինէր մէկ եպիսկոպոս ունենալ։ Սարգիս վարդապետան սկսաւ Սամուէլ մարգարէի նման մտածել, երբ նորամէն Իսրայէլացիք թագաւոր ուզեցին։ Մինչ եպիսկոպոսն ժողովրդեան մէջ քահանայագործութիւնն կանէր։ Եպիսկոպոսէն եկած մեծ օգուտն այն պիտի լինէր, որ նոցա համար քահանայք ձեռնադրէր. մինչ ժողովուրդն այնքան բազմացե՞լ էր, որ Սարգիս վարդապետի քահանայագործութիւնն չէր բաւէր։ Ինչո՞վ կարէր եպիսկոպոսն ապահովութիւն տալ ժողովրդեան, որ այն նոր ձեռնադրած քահանայքն՝ ճշմարիտ հովիւ պիտի լինին ոչխարաց, և ո՛չ թէ հովուաց անուամբ՝ ոչխարագդեստ դայլեր։ Երբ ժողովուրդն առաջարկեցին Սարգիս վարդապետին եպիսկոպոսութիւն և առաջնորդութիւն, նա երկուքն ևս մերժեց իւրմէն. բարւոք համարեցաւ մնալ անդ որպէս քահանայ, որովհետև խեղճ ժողովուրդն քահանայի կարօտութիւն ունէր, ո՛չ վարդապետի կամ եպիսկոպոսի, և նորան հարկաւոր էր արիաջան մշակ, և ո՛չ իշխող։

Սարգիս վարդապետն ամենայն քահանայավայելուչ հեղութեամբ և քաղցրութեամբ հեռացոյց իւր գլխէն Պաշվալովցոց հրաւիրանայ ներքոյ ծածկեալ Գանձասարայ աթոռոյ կարկառեալ բաժակն, նոցա առաջն դնելով խոնարհամիտ անձնուրացութեամբ իւր կրկին յԱստրախան վերադառնալոյ հանդամանքն, անպատրուակ յայտնելով՝ որ ինքն գերեալ նման ոսկւով ծախուած է, արծաթագին ստրուկ է Աստրախանցւոց՝ Գանձասարայ կաթողիկոսէն և իւրեանց՝ վանից վանահօրէն, Ստեփաննոս Ռոմդամեանի և Գրիգոր Լուսիկեանի ազգասիրութեան և Ստեփան Մովսիսեանի հնարագիտութեան և պերճաբանութեան վաճառեալ. որով և Պաշվալովցոց կողմէն եկած հրաւիրակքն վերադարձան առանց դժկամակութեան՝ Սարգիս վարդապետի նամակաւ։

Արդեօք Էջմիածնի հայրապետութիւնքն կամ Հայրապետն՝ Եղիազար Անթապցին, որ հինդ կաթողիկոսութենէն դոնէ մին պակսեցնելոյ տաթիւ Երուսաղէմայ աթոռէն հրաւիրվել էր յԷջմիածին, յաջողեցի՞ն խելամուտ լինել Սարգիս վարդապետի զոհաբերութեանց, դոնէ այն ժամանակ, երբ Սարգիս վարդապետն 'ի դիմաց ժողովրդեան բազմաստորագիր աղաչանաց նամակաւ միւռոն խնդրեց Էջմիածնէն և վաճառականաց ձեռամբ ըստացաւ։ Թէպէտ միւռոնի հետ կայր կոնդակ, բայց Սարգիս վարդապետի անունն յոյժ պարկեշտ էր նշանակված, որպէս ինքն էր իւր նամակին ձեռագրել, Սարգիս կրօնաւոր քահանայ։ Սարգիս վարդապետի ազգասիրութիւնն այս հանդամանաց մէջ փահանի նման պահպանեց նորա սիրտն այն նեռերէն, որ պիտի կարենային խոցել զնա այնպիսի անտեղի արհամարհանք. և որովհետև նա ո՛չ փառք կը խնդրէր և ո՛չ գովութիւն։

(*) Տես Մասիս թիւ 1538։

վասն որոյ և մնայ անյողդողդ այն առաքինութեան ճանապարհի վերայ, յորում առանգամ մի իւր ոտն դրել էր հաստատուն։

Հեռաբեալ Բոսով

. . . Լիֆենտի.

Ժամանակէ մ'ի վեր ՃեմՃ Երկս. վարժարանի աշակերտուհեաց ոտանաւոր դրութիւնք՝ 'ի քաջալերութիւն ուսանողաց՝ Հայրենիք լրագրոյն մէջ հրատարակուիլ սկսած են։

Հայրենիքի 191 թուոյն մէջ Զ. Յ. Խանճեան ստորագրութեամբ ոտանաւոր մ'ալ հրատարակուեցաւ։

Մասիս պատուական լրագրոյդ 1526 րդ թուոյն մէջ «Բանագողութիւն» վերնագրով նամակ մը յայտնելով թէ նոյն ոտանաւորը Գեր. Խորէն Սրբազանի վարդենիք անուն գրքէն գողցուած է, կծու ակնարկութիւններ կընէր։

Կը փափաքէինք որ պէտք եղած պատասխանը ժամանակին կարենայինք տալ, սակայն անձնական տկարութեան առթիւ մեր բացակայութիւնը չէր կրնար ներել որ մեր այս վիպադը գործադրուած լիներ։

Ուստի մեր վերագարձին՝ սոյն պարագաներուն վրայ պէտք եղած տեղեկութիւններն առնլով փութացինք գրութեան ձեռնարկել, որոյ հրատարակութիւնը կրնդունիմք ձեր մերձակայ թուոյն միոյն մէջ։

Ցաւ է մեզ տեսնել թէ սխալմունք մը տեղի տուած է այդ ոտանաւորին հրատարակութեան, և այն խիստ ակնարկութեանց՝ զորս պատուական լրագրոյդ մէջ կարդացինք։

Մեր նպատակը Մեծ. Նամակադրին հետ 'ի վիճաբանութիւն մտնել չէ, այլ միայն յայտնել թէ՝ Մեծ. դասատուն աշակերտները քերականական կանոնաց, աշխարհաբառ և գրաբառ գրութեանց վարժեցնելէն յետոյ՝ միջոց մ'ալ սկսած է զանազան մատեաններէ արձակ կամ ոտանաւոր գրութիւններ տալ, որոց վերայ աշակերտք ինչ ինչ յաւելուածներ ընեն և տեղ տեղ փոփոխեն. այս կարգէն է նաև Օրիորդ Զապելի ոտանաւորը, զոր վարժարանիս Մեծ. դասատուն ասկէց իբր վեց ամիս յառաջ նոյն Օրիորդին տուած էր, որպէս զի առանց իմասան այլայլելու փոփոխէ իւր կրցած տողերը, և յաւելուածներ ընէ. իսկ այն տողերը զոր չէ կարող կամ արժան չդատեր փոխել, նոյնը պահէ։ Ահա այս կերպով խմբագրուած է յիշեալ Օրիորդին ոտանաւորը, որն որ ուրիշ ոտանաւորաց հետ մասնաւոր տետրի մը մէջ արձանագրուած կը կենար։

Մօտ ժամանակներս երբ Մեծ. Հայկաբան դասատուին և Տեսչութեան որոշմամբ այս ոտանաւորները հետզհետէ հրատարակուելու որոշուին եղաւ, Մեծ. Ցէլէկեան Սիմոն Էֆենտի՝ Հայկաբան դասատուն՝ ինքնուին նոյն տետրէն տասնի չափ ոտանաւորներ հաւաքելով 'ի հրատարակութիւն տալու ձեռնարկած էր առանց կարենալ յիշելու թէ՝ ասոնց մէջէն խնդրոյ նիւթ եղող նոյն ոտանաւորէն թէև տան և վեց տողերը հեղինակութիւն ըլլան, ամբողջ հեղինակութիւն չէր։

Գալով այն խնդրոյն թէ արդեօք նոյն Օրիորդը բաւական դոհացուցիչ ոտանաւոր մը կրնայ գրել, արդէն նոյն ոտանաւորին տան և վեց տողերը՝ որոց հրատարակութիւնը Մասիսի Մեծ. Նամակադիրը զանց ըրած է, և մենք յիսա գրութեան կը ներկայացնեմք, պէտք էին ապացուցանել թէ՝ բանագողութեան հարկ չկար, և նոյն գրողը կրնար բաղմաթիւ տողերէ բաղկացեալ ոտանաւոր մ'ալ գրել, ինչպէս որ իւր քսանի չափ ոտանաւորներն ալ արձանագրուած կը կենան վարժարանիս մէջ, և որք յաջորդաբար հրատարակութեան պիտի տրուին ուրիշ աշակերտուհեաց ցարդ հրատարակուած չորս ոտանաւորներուն պէս։

Եթէ Մեծ. Նամակադիրը մեր այս բացատրներով կը համոզուի, թէ մեր աշակերտուհիք՝ ինչպէս արձակ գրութեանց՝ նոյնպէս և ոտանաւոր գրելու մէջ վարժ են և բանագողութեան հարկ չունին, մեզի ա՛լ ըսելիք չմնար։ Իսկ եթէ կը տարակուսի, կը հրաւիրենք զինքը՝ յետ իբր երկուց ամսոց գալ ներկայ դտնուիլ աշակերտուհեաց և աշակերտաց հարցաքննութեան և նոցա ուսման վիճակին ու կարողութիւնը իմանալու, այն ատեն Մեծ. Նամակադիրը պիտի համոզուի թէ նոյն Օրիորդը և թէ իւր ընկերակիցք իմաստասիրական և բանաստեղծական գրութեանց վարժ ըլլալով բանագողութեան կարօտութիւն չունին։

Իսկ Մեծ. Ցէլէկեան Էֆենտիի նրկատմամբ միայն այսչափ կրսեմք թէ հասարակաց ասպարէզը հանած բաղմաթիւ ոտանաւորներն և արձակ գրութիւնները, նաև իւր գրական հանրածանօթ հանճարը կենդանի ապացոյցներ են համոզելու զամենոքս թէ՝ նա երբէք պէտք չունի այլոց հանճարին ծնունդը իրեն սեփականելու, և կամ զայն իբր իւր աշակերտաց յառաջադիմութեան երախայրիքը հասարակաց առջևին ներկայացնելու։

Տեսուչ
ՃեմՃ Երկս. վարժարանի
Խորէն Մհանոյ Փէհլիվանեան

26 մայիս 1874
Իւսկիւտար
Եէնի—Մահալլէ

. . . Խմբագրապետ Մասիս պատուական լրագրոյ.

Վաղը որ է շաբաթ յունիս 1, Թաղիս Բանկալթիի Ազգային Նախորդ Դերեզմանատան Խոր—Վիրապ եկեղեցւոյն անուան տօնախմբութիւնն լինելուն առթիւ, Թաղիս Ազգ. եկեղեցեաց ընդհանուր Քարոզիչ Արժ. Տ. Ներսէս վարդապետ Աբելեան, հետևեալ յունիս 2 կիւրակէ օրն նոյն Ս. եկեղեցւոյ մէջ յատուկ Ս. պատարագ մատուցանելով և քարոզ խօսելով ջերմեռանդ ժողովուրդն 'ի հոգևորս պիտի մխիթարէ։

Ուստի, . . . Էֆէնտի, ներկայս 'ի դիտութիւն պատուական լրագրոյդ մէջ յառաջիկայ թերթով ծանուցանելնիդ խնդրելով,

31 մայիս 1874 Մնամք յարգանօք
Բերա Բերայի Թաղ. խորհրդոյ
Ատենադպիր Վ. Ատենապետի
Զ. Պետրոսեան Բ. Ղազարոսեան

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. Տրպէի

ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆԲ ԾԱԾԿԵԼՈՑ

կամ

Պորտուրիւն Ցաքուան Գէորուրեանց որ 'ի Նախնի ժամանակս հետե գինւոյ ցայսօր.

Թարգմանեաց Ն. Ճիվանեան

Բովանդակութիւն.— Մոգական, հրաշագործական եւ ըզձական արուեստք. Գաղտնիք, խորհուրդք, կոչումն ոգւոց, երեւմունք, Սրբազան եւ ժողովրդական ուրուատեսիլք. Մեքենագիտութիւն, Թունաբանութիւն, Հրաբուխաց, կախարդութիւն, Գիշերաժողով վհկաց, Վհուկք, Դիւաբերք, Բժժանք, Ցուռութք, Մոգական օձումն, Ջղասարսուռք, Փիլիսոփայական քար. Մագնիսականութիւն, Ելեքտրականութիւն եւայլն եւայլն.

Տեսար առ տեսար պիտի հրատարակուի. Գին մէն մի տետրին 40 փարայ.

Կը ծախուի Գալատիոյ եւ Ցրէնկեան գրատուներն 'ի Կ. Պոլիս եւս եւ Մաթէոսեանի Պարագան կամ Ջլոլոը։

Ա. Տրպէի սոյն հետաքրքրաշարժ գործն ամբողջ թարգմանուած ըլլալով, միւս տետրերն եւս հետզհետէ անյապաղ պիտի հրատարակուին։

ձեռամբ 'ի Ֆօքչան նուիրատուաց առաջարկութեան միջոցներ խորհիլ և անօրինել։

Բ. Երկու ընկերութեանց յանձնաժողովներէն տարեկան հաշիւները առնուլ և նորոգ ընտրութեանց ձեռնարկել։ Ի դիմաց Ս. և Հ. ընկերութեան դիւանի

30 մայիս 1874 Ատենապետ
Կ. Պոլիս Վարդան Պապիկեան

ԵՕԴ

Եէնիդեղի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցւոյ սեպհական նոյն գիւղին կիւղելճէ Ալի փաշա Թաղին մէջ գտնուած երեսուն եւ հինգ հաղար կանդունի չափ դետինը 'ի վաճառ հանուած է, եւ մաս առ մաս պիտի ծախուի պատրաստուած յատակագծին համաձայն։

Սոյն օգտաւուն եւ դեղատեսիլ դետնին վրայ շինուածներ կառուցանելու իրատէն եղած է արդէն. ուստի գնոյ առնելու հետամուտ անձինք կը հրաւիրուին կիրակի եւ ուրբաթ օրերը Եէնի Գիւղի Թաղական խորհրդարանը կամ հինգշաբթի օրերը Զուլխաճի խանի վերնայարկը թիւ 22 Մեծ. Պերպերեան Անդրանիկ աղային սենեակը ներկայանալ, եւ պէտք եղած տեղեկութիւններն ստանալ։

ԵՕԴ

Սմբատեան Նէվրուզ Ցիկնոջ ամուսին, Մեծապատիւ Դաւթեան Սարգիս աղայն անդաւակ մեռնելով Լանկա Եալընըզ Պաղալ փողոց Ն. 34 իւր ունեցած տունը և անոր կից պարտէզը մահիւլ ինկած է Թաղիս Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն։

Հետեւաբար վերոգրեալ մահիւլը ները աճուրդի հանուելով՝ մինչև հիմա (10,000) տասն հաղար ղրուշի եւլած է։

Ուստի ով որ յիշեալ տունը եւ պարտէզը ծախու առնել ուզէ, մինչև մէկ ամիս կրնայ խորհրդարանս ներկայանալ ամէն առաւօտ 'ի ժամ 1։

27 մայիս 1874
Սամաթիա

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ս. ՏՐՊԷԻ

ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆԲ ԾԱԾԿԵԼՈՑ

կամ

Պորտուրիւն Ցաքուան Գէորուրեանց որ 'ի Նախնի ժամանակս հետե գինւոյ ցայսօր.

Թարգմանեաց Ն. Ճիվանեան

Բովանդակութիւն.— Մոգական, հրաշագործական եւ ըզձական արուեստք. Գաղտնիք, խորհուրդք, կոչումն ոգւոց, երեւմունք, Սրբազան եւ ժողովրդական ուրուատեսիլք. Մեքենագիտութիւն, Թունաբանութիւն, Հրաբուխաց, կախարդութիւն, Գիշերաժողով վհկաց, Վհուկք, Դիւաբերք, Բժժանք, Ցուռութք, Մոգական օձումն, Ջղասարսուռք, Փիլիսոփայական քար. Մագնիսականութիւն, Ելեքտրականութիւն եւայլն եւայլն.

Տեսար առ տեսար պիտի հրատարակուի. Գին մէն մի տետրին 40 փարայ.

Կը ծախուի Գալատիոյ Ցրէնկեան գրատուներն 'ի Կ. Պոլիս եւս եւ Մաթէոսեանի Պարագան կամ Ջլոլոը։

Ս. Տրպէի սոյն հետաքրքրաշարժ գործն ամբողջ թարգմանուած ըլլալով, միւս տետրերն եւս հետզհետէ անյապաղ պիտի հրատարակուին։

ՄԻՆԱՍ ԶԵՐՄԱՋ
ԳՐԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐ

Տաղեր, Ճառեր, Առածներ, Նամակներ, Գրագրութիւններ, Արդոսի Խոհերը.

Աբոմեան Տպագրութիւն.

ԳԻՆ 15 ՂՐՈՒՇ

Այս գրքին կեդրոնատեղին է Սրբապան գրատուն. միւս Հայ գրավաճառներն ալ կը ծախեն զայն։

Հեղինակը, իւր այս առաջին գործին մէջ փորձած է մի վերջնական կանոնաւորութիւն տալ մեր աղգային լեզուին. Հայ գրագէտները կը հրաւիրէ քննել զայն։—Ամեն կարգի անձեր կրնան օգտակարապէս ընթեռնուլ այս գիրքը, մանաւանդ ուսանողները, նոր սերունդը։

ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ ԽՈՀԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ցիսուն տուն ոտանաւոր թերթ մ'է, որ կը ծախուի Մէրճանը գրաւաճառ Պաղատասար աղայի խանութը։

Գին 40 փարա

ԻԼԱՆ

Գալէվրէխանէի ամիրէ իչուն լուզումի օրան 7500 ատէտ եէրլի իմալի պէյաղ վաքէթանէն պէհէր քըյէսի 35 ղրուշէ թալիպ էօհտէսինտէ օլուպ, հաղիրանը բումինին 4ինճի սալը կիւնիւ գարարը գաթիսի իճրա օլունաճաղընտան, իթա իթմէյէ թալիպ օլանլէրին եէվմի մէգքիւրտէ Տարի Շուրայի ասքէրլիյէ կէլմէլէրի։

31 մայիս 1874 Պաղը Սէրասքէր

Ասաքիրի Շահանէ Փուրունլարը իչին միւպայեա օլունաճաք օրան 10,000 չէքի հոթապլէն պէհէր չէքիսի 17 ղրուշա օլարաք թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, իչպու հաղիրանը բումինին իւչիւնճի փաղար իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վերիլէճէյինտէն, իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարին եէվմի մէգքիւրտէ Տարի Շուրայի ասքէրլիյէ կէլմէլէրի։

1 Հաղիրան 1874 Պաղը Սէրասքէրի

Զըրալը Սարը օթ թահթասը ատէտ 6000 պէհէրի 100 փարա։ Գըզագլըք ատէտ 2000 պէհէրի 80 փարա։

Սարը Խալիմեա ապասը արշըն 3425 պէհէր արշընը 9 ղրուշ 30 փարա։

Էվ չաեաղը արշըն 2550 պէհէր արշընը 10 ղրուշ։

Թիմուրտէն մա'մուլ կէմ ատէտ 3500 պէհէրի 18 ղրուշ։

Սիւեահ Ֆրանսըզ վիտէլա սախթիեանը ատէտ 150 պէհէրի 90 ղրուշ։

Ասաքիրի Շահանէ Էլպիսէ վէ Սարճիխանէ վէ Գալէվրէ անպարլարընա լուզումի օլուպ միւնազասայէ գօնըլան պալատէ մուհարրէր ալթը գալէմ էշեա ֆիեսթը մուրադամէլերի վէճճ իլէ թալիպլերի էօհտէլերինտէ օլուպ, Սարը օթ թահթասըյրա գըզագլըքն իչպու հաղիրանը բումինին պիրինճի ճիւմա էրթէսի վէ ապա իլէ շաեաղն իւչիւնճի փաղար իրթէսի վէ կէմ իլէ սախթիեանին շէհրը մէգքիւր տէօրտիւնճիւ սալը կիւնիւ գարարը գաթիլերի վերիլէճէյինտէն, իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարը զիքր օլունան կիւնլէրտէ Տարի Շուրայի ասքէրլիյէ կէլմէլէրի։

27 մայիս 1874 Պաղը Սէրասքէրի

Ղալաթա Սէրայը հիւմայունինտէ վագը համար քիրայա վէրիլմէ՝ իւզրէ միւզայէտէյէ գօնըլարագ պիր սէնէլիյի 50350 ղրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, իչպու հաղիրանը բումինին ինչիւնճիւ փաղար էրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վերիլէճէյինտէն, իթթիճարինէ թալիպ օլանլարը եէվմի մէգքիւրտէ Տարի Շուրայի ասքէրլիյէ կէլմէլէրի։

27 մայիս 1874 Պաղը Սէրասքէրի

Այս լրագիրը չաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Կ. Պոլիս Զինիլի խան վերի յարկը թիւ 15 Մասիսի խմբագրատուն։

Իսկ դաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց սենեակները։

ԻԶՄԻՐ. Յովհան աղա Տէմիրեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խոսրով էֆ. Էսկիճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Յովհան աղա Թանկէրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յովակիմ աղա Ուղունարդեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Էլմասեան
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փոթիկեան.
ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՖՈՒՇԱՆ Մկրտիչ աղա Աչճեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.
ԵՐԶՆԿԱՅ. Թադէոս աղա Բագրատունի։
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Կարապետ աղա Վարդանեան

Ուրիշ քաղաքներէ սեփորագրուիլ ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ

ԱՊԱՀՈՎԵՍ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ, ԱՄՐՈՒՏԻ ԵՒ ԱՆԱՄՈՑ
ԿՈՏՈՄԱՆԻ ԴԷՄ
ԱՌԷԼ ԶԻՐՕՆՏ
Հանրային Հանգիստ Թուրքիոյ Ի ՊԱՏՃԷՆ ԳԻՒՂԻՆ
ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ԲԷՔՄԷԶ
Գլխաւոր Գործակալ։ Գալաթիոյ Գլխաւոր Գրասենեակ։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻԹԻԹՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ ՁԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱԻՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1874 ՅՈՒՆԻՍ 1 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ 'Ի ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱԻՆԵՐԸ

Բոսֆորէն ելնող շոգենաւերը

11 15 Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Սմիրն. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավուտք. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.

11 30 Արնավուտք. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ,

11 30 Պէյքօզէն, Բաչապ, Բիֆաթ փաշա մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտիլ. Վանիք. Զէնկէլք. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք։

12 30 Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Պոյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։

12 30 Պէյքօզ, Բաչապ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Զէնկէլքէօյ, Պէյլերպէյ, Գուզկունճուք։

1 15 Ր. եւ Ա. Գավաքլէն Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ Ր. Հիսար. Արնավ. Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։

1 30 Արնավ. Պէյլերպէյ, Օրթաքէօյ, Գուզկունճուք, Պէշիկթաշ, Գապաթ.

1 45 Պէօյիւքտէրէէն Թարապ. Պէյքօզ. Բաչ. Գանլ. Ա. Հիսար, Վանիք. Զէնկ. Պէյլերպ. Գուզկ.

2 Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.

3 15 Մէզարպուրնուէն, Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիքէօյ, Պոյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթա. Պէշիկ.

3 30 Պէօյիւքտէրէ, Պէյքօզ, Բաչապ. Զուպուքլու, Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Զէնկէլք. Պէյլերպ։

4 Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Սմէն. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Օրթաք. Պէշիկ.

5 30 Եէնիմահալլէէն Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Պոյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ։

6 30 Եէնիմահալլէէն, Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Եէնիքէօյ. Գանլըճա. Պոյաճ. Ր. Հիսար, Գանտ. Արնավ. Պէյլերպ. Օրթաքէօյ, Գուզկունճուք, Պէշիկթաշ. Իսկիւտար։

7 15 Արնավուտքէօյէն, Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Գուզկունճուք, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։

8 Եէնիմահալլէն Պէօյիւքերէ. Թարապիա, Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Օրթաքէօյ. Պէշիքթաշ։

8 45 Պէօյիւքտէրէէն. Պէյքօզ. Բաչապ. Ր. փաշա մահ. Գանլ. Ա. Հիսար. Գանտիլլի Վանիքէօյ. Զէնկէլքէօյ. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուկ. Իսկիւտար։

8 45 Մէզարպուրնուէն Պէօյիւք. Թարապ. Եէեիք, Սմէն. Պոյաճ. Պէպէք, Արնավ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։

10 Եէնիմահալլէէն. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապիա, Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկ. Գապա,

10 30 Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Ր. բաչա մահ. Պոյաճ. Գանտ. Արնավ. Պէյլերպէյ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։

11 Պէօյիւքտէրէէն Թարապ. Եէնիք. Էմիրկէն. Արնավուտ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։

11 Արնավուտքէօյ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։

Կոմուրջէն ելնող շոգենաւերը

12 Պէշիք. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտէրէ Եէնիմահալլէ։

12 30 Գապաթաշ. Իսկիւտար. Պէշիքթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէօյ. Պէյլերպէյ. Արնավուտքէօյ. Գանտիլլի. Ր. Հիսար. Պոյաճըքէօյ Գանլըճա. Եէնիքէօյ. Պէյքօզ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Եէնիմահալլէ։

1 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար Էմիրկ Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ.

1 15 Իսկիւտար. Գուզկունճուք. Պէյլերպէյի Զէնկէլքէօյ Վանիքէօյ. Գանտիլ. Հիսար. Գանլըճա. Բիֆաթ փաշա մահալլէսի. Բաչապաղչէ. Պէյքօզ. Պէօյիւքտէրէ։

2 Պէշիկթ. Օրթաք. Արնավ. Պպէպէք Ր. Հիսար, Էմիրկէն. Սմէնեա. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահալլէ։

2 45 Իսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ր. բաչա մահ. Բաչապ, Պէյքօզ, Պէօյիւքտ։

3 Գապաթաշ, Պէշիք. Օրթաքէօյ. Արնավուտքէ. Պէպէք Ր. Հիսար. Էմիրկէն. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ։

4 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար Պոյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ։

5 15 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ։

5 45 Գապաթաշ, Իսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէօյ. Պէյլերպէյ Զէնկէլք. Վանիքէօյ Արնավուտքէօյ։

6 30 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Գանտ. Ր. Հիսար, Էմիրկէն. Եէնիք. Պէյքօզ Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ.

8 Պէշիկթաշ Օրթաք. Արնավուտքէօյ, Պէպէք. Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէօյ. Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ.

9 15 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար, Պոյաճ. Եէնիքէօյ, Թարապ. Պէօյիւքտէրէ։

9 30 Գուզկ. Պէյլէր. Զէնկէլ. Վանիք. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաչապ. Պէյքօզ, Պէօյիւք. Մէզարպ. Ր. եւ Ա. Գավաք.

10 Գապաթաշ, Պէշիքթաշ, Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ, Արնավ.

10 30 Պէյլերպէյ. Զէնկէլ. Վանիք. Գանտիլլի. Ա. Հիսար Գանլ. Զուպ. Բաչապ. Պէյքօզ. Թարապ. Պէօյիւքտէ.

10 30 Պէշիքթաշ. Օրթաքէօյ. Արնավուտ. Պէպէք. Ր. Հիսար. Էմիրկ. Սմէն. Եէնիք. Թարապիա. Պէօյիւք. Եէնիմահալլէ։

11 Գուզկունճուք. Պէյլերպէյ. Զէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ, Ա. Հիսար, Գանլըճա, Բաչապահճէ, Պէյքօզ.

11 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչ. Արնավուտքէօյ. Պէպէք. Ր. Հիսար. Էմիրկ. Եէնիք. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ.

11 30 Գապաթաշ. Պէշիքթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէօյ. Պէյլեր. Անավուտքէօյ.

12 Պէշիքթաշ, Օրթաքէօյ, Արնավուտք.

Իսկիւտարա շոգենաւաց երթեւեկութիւնը.

Ժամ	Իսկիւտարէն կոմուրջ.	Ժամ	Կոմուրջէն Իսկիւտար.
12		12 15	
12 30		12 40	
1		1 10	
1 30		1 40	
1 50		2	
2 25		2 30	
2 50		3 10	
3 20		3 40	
4		4 10	
4 30		4 40	Պէշիկթաշ հանդիպելով
5		5 10	
5 30		5 40	
6		6 30	
6 35		7	
7 30		8	
8 15		8 30	
8 40	Պէշիկթաշ հանդիպելով	9	
9 10		9 30	
9 40		10	
10		10 20	
10 30		10 40	
10 40		11	
11 5		11 15	
11 25		11 40	
11 40		11 50	
12		12 5	

TCHITLI
ՀԱՆԲԱՅԻՆ ՁՈՒՐ
ՁԻԹԼԻԻ
ՊՐՈՒՍԱՅԻ ՄՕՏ
Կայսերական հրամանագրով վերջեալ
Այս հանքային ջուրն Եւրոպայի մէջ գտնուած մի եւ նոյն կարգի ջրոց ամենուն հետ կրնայ մրցիլ իւր բուժական յատկութեամբք։
Կը վաճառուի մեծ եւ փոքր քանակութեամբ՝ Կ. Պոլիս՝ վարձակալ ընկերութեան կեդրոնատեղին Սուլթան Համամ թիւ 11, Կ. Պոլիս Եէնի ճամի փողոց թիւ 16, 18, 20 եւ 22 Տելլա Սուտայի դեղարանները մայրաքաղաքիս ամեն դեղարանները։

ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԳՈՂԵՐԷՆ
Ամենէն վնասակար դողերը՝ պատուաւոր վաճառականաց ստոյգ դրութիւնն ու նշանը խարդախողներն են։ Շատ անգամ դէղ ու առողջութեան վնասակար բաղադրութիւններ կը ծախեն հնարողներուն նշաններովը եւ անոնց բուն վաճառքին անունն ու համբաւը կը կորսնցնեն։
Ռօժէի մաքրողական փոշին, որ Փարիզի բժշկական ակադեմիային հաւանութիւնն ստացած է, շատ վաճառուելուն պատճառաւ ամենէն շատ կը խարդախուի։
Ուստի գնողները չխաբուելու համար շիշերուն պատեանը փոխելէ հարկ եղաւ։
Այսուհետեւ բուն Ռօժէի փոշի պէտք է ճանչնալ այն շիշերը՝ որոց ծայրերը՝ ներկայ կնիքը կը գտնուի չորս գունով։
ROGÉ
Tout flacon ne portant pas ce cachet imprimé en quatre couleurs devra être considéré comme ne sortant pas de la fabrique de l'inventeur.
PARIS

LLOYD SUISSE
ԼՈՅԴ ՍՈՒԻՍ
Ապահովութեան ընկերութիւն ցամաքի ծովու և դեռի վրայ ապրանք փոխադրելու
Լոնդոնց դէմ.
Ի ՎԻՆԹԻՐԹԻՒՐ
Կապահովէ վաճառք, դրամ եւ այլն, ծովու եւ դեռի վրայ Եւրոպական Հելլենական եւ Օսմանեան շոգենաւերով եւ առագաստանաւերով եւ ցամաքի վրայ ալ երկաթուղիներով փոխադրելու վտանգաց դէմ ինչպէս նաեւ բոսֆորով ամեն կողմ ղրկուած լեցուն նաւակներ եւ ծրարներ։
Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել առ
Ընդհանուր Գործակալ
ՀԷՐՄԱՆ ՀԷԼՊԻՆԿ
Ի Գալաթիա
Գործակալ
ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ԲԷՔՄԷԶ
Պահճէ գաբու

ROB BOYVEAU LAFFECTEUR
ՐՕԲ ՊՕԱՎՕ ԼԱՖԷՔԹԷՕՐ
Հաւանութիւն ստացած Գաղղիոյ, Պէլճիոյ, Աւստրիոյ եւ Ռուսիոյ մէջ եւ Տօքթոր Ժիրօ որ Սէն—Ժերվէի ատորագրութեամբ վաւերացած։
Արիւնը մաքրող դեղերուն մէջ այս շիրուպը միշտ առաջին տեղը բռնած է, թէ իւր ազդեցութեամբը որ 25 տարիէ 'ի վեր փորձով հաստատուած է, եւ թէ իւր միմայն բուսական բաղադրութեամբը, Հիմնովին կը բուժէ, առանց մնդիկի, մորթի հիւանդութիւնները, որքիւն, խոյլ եւ ծննդաբերութենէ ու չափահասութենէ պատճառեալ հիւանդութիւնները, նմանապէս եւ մանաւանդ թէ նոր եւ թէ հին տարափոխիկ հիւանդութիւնները՝ որք քօքահիւսի, մնդիկով, եւ իսիբ որ բոթասիսով են բուժիր։
Կը գտնուի Փարիզ Բիշէր փողոց 12, եւ Կ. Պոլիս Եէնի Ճամի փողոց թիւ 16, 18 20, Տելլա Սուտայի, Պ. Ծաննիի, Օհանիտիի. Վ Էլիցի, Զօպանօղլուի, Գասապեանի, եւ Այէքեանի դեղարանները։